การวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

Accounting system setup and internal control of traditional retail businesses Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province

พรพรรณ สีเทียน และ ดาราวรรณ โสดบ้ง
Pornpan Seethian and Darawan Sodbon

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 2) เพื่อเสนอแนะระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 6 คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ประชากร คือ ธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าของธรกิจร้านค้าปลีก พนักงานบัญชี พนักงานการเงิน พนักงานขายหน้าร้าน พนักงานตรวจเช็คสินค้า และพนักงานดูแลความสะอาด จำนวน 6 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างงแบบเฉพาะเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า

1) ธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ธุรกิจนั้นไม่ได้มีการจัดทำบัญชีที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักบัญชี มีเพียงการจดบันทึกรายรับ– รายจ่ายลงสมุดบันทึกบัญชีเบื้องต้นของรายการค้าทั่วไป ไม่ได้มีแบบฟอร์มการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามระบบบัญชีตามหลักปฏิบัติ 2) การควบคุมภายในของธุรกิจยังมีการทำงานที่ไม่ตรงตามหน้าที่รับผิดชอบ บุคลากรต่อหนึ่งคนมีหน้าที่หลายด้านในเวลาเดียวกัน และการจัดทำเอกสาร ใบสำคัญต่างๆเกี่ยวกับการดำเนินงานแต่ละด้านของการทำบัญชีนั้นไม่ครบตามหลักปฏิบัติ จึงได้ทำการเสนอแนะการจัดทำแผนภาพกระแสข้อมูลและแผนภาพทางเดินเอกสารทางการบัญชีเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานทั่วไปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติกับธุรกิจ เช่น ด้านระบบบัญชีซื้อ ด้านระบบบัญชีขาย และด้านระบบบัญชีรับชำระหนี้

คำสำคัญ : วางระบบบัญชี, การควบคุมภายใน, ธุรกิจค้าปลีก

Abstracts

The purposes of this research were 1) to study the accounting system and internal control of retail stores. 2) to suggest accounting and internal control systems for retail stores. Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province by qualitative research The key informants are retail businesses. Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province, amount 6 people . The instruments used in the research were interview forms, data analysis by demographic analysis, namely retail businesses. Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province, the sample consisted of owners of retail shops, accountants, financial staff. Store salesman Product inspector And 6 housekeeping staff. Specific sampling methods

The results of the study revealed that 1) retail business Tha Sai Luad Sub-district, Mae Sot District, Tak Province, the business does not have clear and accurate accounting records. With just a note of income - Expenses in the basic account book of general trade transactions Does not have a form for bookkeeping in accordance with the accounting system in accordance with the practices. 2) Internal control of the business still does not meet the responsibilities Each person has multiple duties at the same time And documentation Certificates of operation on each side of bookkeeping do not comply with the Code of Practice. Therefore suggesting the creation of data flow diagrams And diagrams of accounting documents about general operations and information relevant to various operations In order to be a guideline to treat the business, such as the accounting system Sales accounting system And the accounting system for debt settlement

Key words : Accounting system laying, Internal control , Retail business.

บทนำ

สิ่งสำคัญของการวางระบบบัญชีและแผนการควบคุมภายในนี้จึงเป็นแนวทางเพื่อช่วยให้ธุรกิจนั้นสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สามารถบริหารและปฏิบัติงานไปตามแผนการควบคุม ตามการจัดวางระบบบัญชีที่ดีและถูกต้องชัดเจน ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจึงจะต้องให้ความสำคัญในด้านการจัดทำระบบบัญชีที่ถูกต้องและมีมาตรฐาน มีแหล่งข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้ มีความน่าเชื่อถือของเอกสารที่นำมาใช้ในการบันทึกบัญชีและยังเป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอกโดยทั่วไป ทำให้การปฏิบัติงานในธุรกิจเกิดความคล่องตัวมากขึ้น

ธุรกิจร้านค้าปลีกเป็นธุรกิจบริหารจัดการตนเอง ตั้งอยู่เลขที่ 155 หมู่ 3 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งยังไม่ได้มีการจัดทำระบบบัญชีที่ชัดเจนและถูกต้องตามหลักบัญชี มีการจัดทำบัญชีแค่เพียงจดบันทึกรายรับ– รายจ่ายลงสมุดบันทึกบัญชีเบื้องต้น ไม่ได้มีแบบฟอร์มการจัดทำบัญชีของธุรกิจที่ถูกต้องตามระบบบัญชีตามหลักปฏิบัติ ทำให้เกิดความยุ่งยากและซับซ้อน มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการภายในธุรกิจอย่างมาก จึงไม่สามารถทำให้ธุรกิจนั้นทราบผลการดำเนินงานที่ชัดเจนและแท้จริงได้ในแต่ละเดือน จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความต้องการวางระบบบัญชีให้กับธุรกิจ ผู้วิจัยจึงได้มีการเข้าไปศึกษาระบบบัญชีเบื้องต้นของธุรกิจและจัดทำการวางระบบบัญชีใหม่ รวมถึงวางแผนควบคุมภายในเกี่ยวกับเอกสารสำคัญต่างๆ และการวางแผนหน้าที่โครงสร้างบุคลากรธุรกิจให้แก่ธุรกิจร้านค้าปลีก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2) เพื่อเสนอแนะระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ขอบเขตการวิจัย

ธุรกิจร้านค้าปลีก ตั้งอยู่ที่ 155 หมู่ 3 ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 63110

กลุ่มตัวอย่าง

เจ้าของธุรกิจร้านค้าปลีก พนักงานบัญชี พนักงานการเงิน พนักงานขายหน้าร้าน พนักงานตรวจเช็คสินค้า และพนักงานดูแลความสะอาด สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มี 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานในธุรกิจ และโครงสร้างการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี การบันทึกบัญชีรายการค้าต่างๆ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับเอกสารสำคัญต่างๆ เช่น เอกสารซื้อ ขายสินค้า ใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาการวางระบบบัญชีและการควบคุมภายใน จากเอกสาร วารสาร บทความและตำราต่างๆ รวมถึงสิ่งพิมพ์และเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ และศึกษาระบบบัญชี การควบคุมภายในลักษณะการดำเนินงานโครงสร้างองค์กรของธุรกิจร้านค้าปลีกที่ใช้ในธุรกิจการจำหน่ายสินค้า

2) ออกแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการวางระบบบัญชี

3) ลงพื้นที่สัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจร้านค้าปลีกเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

4) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

5) ออกแบบระบบบัญชีแบบฟอร์ม เอกสารการเงิน และผังทางเดินของเอกสาร

6) นำเสนอการวางระบบบัญชีและการควบคุมภายในให้กับธุรกิจร้านค้าปลีก เพื่อนำไว้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจต่อไป

7) จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

พบว่า การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาถึงระบบบัญชีของธุรกิจร้านค้าปลีก ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทั้งนี้เพื่อที่จะศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีได้นั้น จำเป็นต้องศึกษาสภาพแวดล้อมภายในต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและระบบบัญชีของธุรกิจ ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาครั้งนี้จึงประกอบไปด้วย การศึกษาระบบบัญชีของธุรกิจร้านค้าปลีก ที่ได้ใช้ปฏิบัติตามความเป็นจริงในปัจจุบันและเสนอแนะระบบบัญชีที่เหมาะสม อีกทั้งธุรกิจสามารถนำระบบบัญชีไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้สิ่งที่ผู้วิจัยคาดหวังในการศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจ คือ เสนอแนะระบบบัญชีที่เหมาะสมให้กับธุรกิจเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางระบบบัญชีที่มีอยู่เบื้องต้นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นระบบบัญชีที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เกิดประโยชน์ทากที่สุด รวมถึงเป็นแนวทางให้กับผู้สนใจทั่วไปได้ศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ หรือเป็นแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้กับลักษณะของธุรกิจตนเองได้ สำหรับวิธีการศึกษางานวิจัยครั้งนี้จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูม ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิเก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจและพนักงานบุคลากรของธุรกิจร้านค้าปลีก สำหรับข้อมูลทุติยภูมินั้นจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและตำราทางวิชาการต่างๆ รวมถึงข้อมูลจากเอกสารแบบฟอร์มต่างๆ ของธุรกิจร้านค้าปลีก จากนั้นจึงทำการสรุปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้แผนภาพกระแสข้อมูลและแผนภาพทางเดินเอกสารทางการบัญชีประกอบการวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า ธุรกิจร้านค้าปลีก ด้านการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร พบว่าบุคลากรมีหน้าที่ซ้ำซ้อน มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานหน้าที่หลักของตนเองซ้ำซ้อน ระบบบัญชีและการควบคุมภายในของธุรกิจร้านค้าปลีก พบว่ายังมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ธุรกิจดำเนินงานให้มีความถูกต้องตามหลักการบัญชีและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด สามารถอธิบายข้อปัญหาแต่ละระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระบบ ดังนี้

การขายเงินสดและขายเงินเชื่อ พบประเด็นที่ต้องแก้ไข คือ เมื่อธุรกิจทำการขายสินค้าเป็นเงินสดแต่ละครั้ง ธุรกิจไม่ได้มีการจัดทำใบเสร็จรับเงินไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการขายสินค้า จึงเสนอแนะให้มีการออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้งเพื่อเป็นการยืนยันว่าขายสินค้าเป็นเงินสดจริงและมีจำนวนเงินและจำนวนสินค้านั้นๆ ตรงตามใบเสร็จรับเงิน สำหรับการการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ เนื่องด้วยธุรกิจขายสินค้าโดยรับคำสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากต่อครั้ง และจำนวนลูกค้าสั่งซื้อมีจำนวนหลายคน ธุรกิจไม่ได้มีการจัดทำใบส่งของ/ใบแจ้งหนี้เพื่อเป็นหลักฐานในการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ รวมถึงการส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้า จึงเสนอแนะให้มีการจัดทำใบส่งของ/ใบแจ้งหนี้เพื่อเป็นการยืนยันว่าได้ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อจริงและการส่งมอบสินค้ามีจำนวนตรงตามใบสั่งของใบแจ้งหนี้ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักฐานสำคัญของธุรกิจเองแล้ว ยังเป็นหลักฐานสำคัญที่ต้องแจ้งให้ลูกค้าชำระเงินในค่าสินค้าและบริการอีกด้วย

ระบบรับชำระหนี้ พบประเด็นที่ต้องแก้ไข คือ เนื่องด้วยธุรกิจร้านค้าปลีก ไม่ได้มีการจัดทำบันทึกรายละเอียดและทำเอกสารบัญชีของลูกหนี้ที่ชัดเจน มีเพียงการบันทึกบัญชีลูกหนี้ในสมุดบันทึกทั่วไป การบันทึกข้อมูลนี้ของธุรกิจอาจส่งผลต่อข้อมูลของลูกหนี้ที่ขาดความชัดเจน จึงเสนอให้จัดทำใบวางบิล/ใบแจ้งหนี้เป็นหลักฐานและทำการสรุปรายละเอียดของลูกหนี้ทุกสิ้นเดือน เพื่อทำให้ทราบว่ามีลูกหนี้ทั้งหมดเท่าไร ชำระแล้วเท่าไร และที่ยังคงค้างชำระเป็นเท่าไร จึงสามารถทำการติดตามชำระหนี้จากลูกหนี้ได้ ระบบบัญชีซื้อ พบว่าประเด็นที่ต้องแก้ไข คือ เมื่อธุรกิจร้านค้าปลีกทำการสั่งซื้อสินค้าเพื่อนำมาจำหน่ายแต่ไม่ได้มีการจัดทำใบสั่งซื้อสินค้าไว้เพื่อแสดงเป็นหลักฐานในการสั่งซื้อของธุรกิจเอง จึงเสนอให้มีการจัดทำใบสั่งซื้อสินค้า สำหรับการสั่งซื้อสินค้าแต่ละครั้ง เพื่อยืนยันว่าได้รับสินค้าครบตามจำนวนสั่งซื้อที่แน่นอน